

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-4-66-74>

 <https://orcid.org/0000-0002-4506-8020>


МЕДВІДЬ Михайло Михайлович

доктор економічних наук, професор, заступник начальника з навчально-методичної роботи,
Київський інститут Національної гвардії України,
e-mail: medvidmm@ukr.net

 <https://orcid.org/0000-0002-0705-1551>


КРИВОРУЧКО Віталій Олександрович

начальник курсу № 2 факультету забезпечення державної безпеки,
Київський інститут Національної гвардії України,
e-mail: kvo_vv@ukr.net

 <https://orcid.org/0000-0003-1674-9588>


КУРБАТОВ Артем Андрійович

викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії України,
e-mail: kurbatov57@iclod.com

 <https://orcid.org/0000-0003-0751-3397>


ГАВРИЩУК Михайло Михайлович

начальник відділення внутрішнього забезпечення якості освітнього процесу,
Київський інститут Національної гвардії України,
e-mail: mishanya1822@gmail.com

 <https://orcid.org/0009-0004-2261-7906>

НІКОНЕНКО Андрій Миколайович

інструктор з вогневої підготовки – начальник тиму кафедри вогневої та спеціальної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії України,
e-mail: ukraine.kiev1@gmail.com

 <https://orcid.org/0009-0006-0543-204X>

СЕМЕНОВ Микола Володимирович

т.в.о. викладача кафедри бойового та логістичного забезпечення,
Київський інститут Національної гвардії України,
e-mail: 1potroh1@gmail.com

УДК 378.091.33-027.22:005.63(045)

**ВИВЧЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ БОЙОВОГО ДОСВІДУ ЯК ПЕРЕДУМОВА
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
ДО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

За результатами проведеного дослідження обґрунтовано передумову формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності відповідно до складників забезпечення освітнього процесу:

нормативно-правового – визначення процедури вивчення та впровадження бойового досвіду у нормативно-правових актах ВВНЗ;

кадрового – комплектування вакантних посад науково-педагогічних та педагогічних працівників військовослужбовцями, які брали участь у виконанні бойових (спеціальних) завдань; планування проходження стажування

науково-педагогічними та педагогічними працівниками у районах виконання бойових (спеціальних) завдань з метою набуття бойового досвіду; проведення планових бінарних та додаткових занять до яких залучаються учасники бойових дій;

навчально-методичного – оновлення змісту діючих освітніх програм за результатами опитування стейкхолдерів, зокрема учасників бойових дій (за необхідності створення нових освітніх програм за більш актуальними спеціальностями); оновлення змісту навчально-методичного забезпечення за пропозиціями сформованими учасниками бойових дій;

інформаційного – використання навчальної та методичної літератури, сформованої учасниками бойових дій;

матеріально-технічного – отримання нових зразків озброєння, техніки, яке використовується в районах виконання бойових (спеціальних) завдань; розвиток тренажерної бази.

Умотивовано вивчення та впровадження в освітній процес Київського інституту Національної гвардії України бойового досвіду як передумови формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності.

Ключові слова: *освітній процес; готовність; майбутні офіцери; курсанти; бойовий досвід; вищий військовий навчальний заклад; Київський інститут Національної гвардії України.*

Постановка проблеми. Вторгнення в Україну в 2022 р. російської федерації (що є частиною російсько-української війни, розв'язаною російською федерацією в 2014 р.) суттєво впливає на зміни в організації освітнього процесу вищого військового навчального закладу (ВВНЗ) [1]. Сьогодні військові частини Національної гвардії України (в/ч НГУ) реалізують нетипові для мирного часу функції, зокрема: участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану, участь у виконанні завдань територіальної оборони [2]. Новими умовами такого середовища стали: збільшення середнього віку підлеглого особового складу, який часто перевищує вік випускника ВВНЗ; виникла необхідність приймати швидкі рішення в умовах невизначеності; підвищилась відповідальність за підлеглий особовий склад, їхнє життя та здоров'я [3] тощо. Також за результатами аналізу досвіду ведення бойових дій, виявлені постійні зміни в забезпеченні озброєнням підрозділів як противника так і військових формувань України, що впливає у цілому на формування у майбутніх офіцерів таких компетентностей як «здатність застосовувати штатне озброєння та військову техніку підрозділу» та «здатність визначати (ідентифікувати) та описувати зразки озброєння та військової техніки армій держав-членів НАТО і противника на основі знань їх основних технічних характеристик і розуміння способів їх дій», на їх готовність до ведення бойових дій [4]. В даний час ворог все частіше використовує різноманітні безпілотні літальні апарати (БпЛА), які є керованими засобами, а їх точність влучення набагато більша ніж в артилерії. Це вимагає від військово-службовців дообладнувати вже існуючі фортифікаційні споруди; тактика дій противника змушує більш ретельно звернути увагу на фортифікаційну організацію оборонного бою в траншеї та ходах сполучення, улаштування різноманітних загород-

жень, які б ускладнювали або унеможлилювали рух ворога в них [5].

Зазначені зміни звертають увагу організаторів освітнього процесу ВВНЗ на перегляд досягнення програмних результатів навчання майбутніх офіцерів. Вище зазначене є практичною проблемою, яка полягає в необхідності створення передумов формування готовності майбутнього офіцера до службово-бойової діяльності і основна з них – вивчення та запровадження бойового досвіду в освітній процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дає підстави стверджувати, що більшість із них присвячені вивченню саме зарубіжного досвіду і подальшому його впровадженню в освітній процес. Проте тут доцільно згадати слова Т. Шевченка «і чужому научайтесь, й свого не цурайтесь» [6]. Більш того сьогодні досвід України у війні з російською федерацією вивчають не лише країни НАТО [7].

Процес впровадження досвіду практичної діяльності в освітній процес закладу вищої освіти досліджували такі вчені як С. Белай, І. Волков [8], А. Карпенко [9] та Є. Яковенко [8]. В Збройних Силах України та НГУ визначено порядок збору інформації для узагальнення досвіду виконання бойових (спеціальних) завдань НГУ під час відсічі збройної агресії, формування відповідних звітів (донесень) [10; 11], проте як його впроваджувати в освітній процес ВВНЗ – не визначено. Саме тому учені Київського інституту НГУ запропонували методику вивчення та впровадження досвіду практичної діяльності в освітній процес [12].

Освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у закладі вищої освіти (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості [13, ст. 47]. Відповідно до нормативно-правових актів [13; 14] складниками забезпечення освітнього процесу є нормативно-правове, кадрове, навчально-методичне, інформаційне, матеріально-технічне.

Мета дослідження полягає у виокремленні й обґрунтованні змісту структуриантів передумови формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності за складниками забезпечення освітнього процесу на основі вивчення та впровадження бойового досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Науково-методичні і педа-

гогічні заходи, спрямовані на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у здобувачів освіти це і є тими обов'язковими передумовами забезпечення якості професійної підготовки. За результатами проведеного аналізу джерел, досвіду ВВНЗ, особистого досвіду діяльності авторів статті, передумова формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової визначається структурантами, схарактеризованими у табл. 1

Розглянемо впровадження означеної передумови з вивчення та впровадження бойового досвіду в освітній процес на прикладі Київського інституту НГУ (КІ НГУ).

Нормативно-правове забезпечення освітнього процесу. Оскільки існує залежність розвитку системи внутрішньої забезпечення якості від впровадження досвіду практичної діяльності в освітній процес закладу вищої освіти [12], то, відповідно до пункту один частини другої статті 16 Закону України «Про вищу освіту» [13, ст. 16], є доцільним у закладах вищої освіти визначити процедуру забезпечення якості вищої освіти впровадження досвіду практичної діяльності а у ВВНЗ – впровадження бойового досвіду. У КІ НГУ внесені відповідні зміни до Положення про системи внутрішньої забезпечення якості у КІ НГУ [15].

Таблиця 1

Формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності в освітньому процесі ВВНЗ

Складники забезпечення освітнього процесу	Змістова складова вивчення та впровадження бойового досвіду
нормативно-правове	визначення процедури вивчення та впровадження бойового досвіду у нормативно-правових актах ВВНЗ;
кадрове	1) комплектування вакантних посад науково-педагогічних та педагогічних працівників військовослужбовцями, які брали участь у виконанні бойових (спеціальних) завдань; 2) планування проходження стажування науково-педагогічними та педагогічними працівниками у районах виконання бойових (спеціальних) завдань з метою набуття бойового досвіду; 3) проведення планових бінарних та додаткових занять до яких залучаються учасники бойових дій;
навчально-методичне	1) оновлення змісту діючих освітніх програм за результатами опитування стейкхолдерів, зокрема учасників бойових дій; за необхідності створення нових освітніх програм за більш актуальними спеціальностями; 2) оновлення змісту навчально-методичного забезпечення за пропозиціями сформованими учасниками бойових дій;
інформаційне	використання навчальної та методичної літератури, сформованої учасниками бойових дій;
матеріально-технічне	1) отримання нових зразків озброєння, техніки, яке використовується в районах виконання бойових (спеціальних) завдань; 2) розвиток тренажерної бази.

Кадрове забезпечення освітнього процесу. В КІ НГУ створюються умови професійного розвитку науково-педагогічних (НПП) та педагогічних працівників. Відпрацьоване відповідне положення, підписані договори про співпрацю з іншими закладами вищої освіти (в тому числі і закордонним), у розрізі яких викладачі проходять стажування. На сьогодні 100% НПП пройшли підвищення кваліфікації відповідно до вимог нормативно-правових актів, 21 % НПП проходить навчання за освітніми програмами оперативного та стратегічного рівнів військової освіти та підготовки докторів філософії.

У 2023 році чотири НПП пройшли стажування у районах виконання бойових (спеціальних) завдань для набуття бойового досвіду та подальшого його впровадження

в освітній процес. Відповідно до нормативно-правових актів [16] НПП, які є керівниками військових практик, стажувань здобувачів, проходять також особисте стажування на посадах офіцерів в/ч.

КІ НГУ підписані меморандуми про співробітництво та взаємодію з ГО «Академія Дронаріум» та ГО Центр «Крук» щодо підготовки зовнішніх пілотів (операторів) БпЛА. У 2023 році три НПП та один педагогічний працівник пройшли навчання за програмою «Оператор БПЛА» на базі навчального центру «Академія Дронаріум», два з яких додатково пройшли навчання за програмою «Інструктор підготовки екіпажів БПЛА мультироторного типу».

Зі збільшенням державного замовлення на підготовку майбутніх офіцерів НГУ збільшились чисельність посад НПП. Ва-

кантні посади НПП комплектуються військовослужбовцями, які брали участь у виконанні бойових (спеціальних) завдань.

Організація та проведення практичних занять. До усіх освітніх програм КІ НГУ, за результатами опитування стейкхолдерів, внесені зміни, зокрема збільшено час на практичну підготовку. Практичні заняття проводяться у в/ч Київського гарнізону, більшість яких у Міжнародному міжвідомчому багатoproфільному центрі підготовки підрозділів НГУ.

Останнім часом набуває популярності така форма заняття як бінарне і не лише у ВВНЗ [17; 18]. Бінарне заняття – це одна з форм проведення в основному практичних занять, які реалізуються двома або декількома НПП, або викладачем та практиком у спеціальності (галузі) за якою здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Цілями такого заняття є створення умов мотивованої практичної реалізації сформованих компетентностей здобувачами вищої освіти, урізноманітнити освітній процес, розвинути пізнавальний інтерес у здобувачів вищої освіти, сприяти розвитку їх особистості. Вимогами до бінарного заняття є наявність методики заняття, що передбачає роль кожного з учасників освітнього процесу цього заняття.

До планових та додаткових занять КІ НГУ залучаються учасники бойових дій. У 2023 році проведено близько 50-ти бінарних занять, зокрема:

з навчальної дисципліни «Загальна тактика» за темою «Механізоване відділення в наступальному бою» (до проведення заняття залучався старший інструктор відділу підготовки підрозділів Міжнародного міжвідомчого багатoproфільного центру підготовки підрозділів НГУ);

з навчальної дисципліни «Спеціальна розвідка» за темою «Застосування БпЛА, що є на озброєнні в/ч НГУ» (до проведення заняття залучався начальник секції підготовки зовнішніх екіпажів БАК Міжнародного міжвідомчого багатoproфільного центру підготовки підрозділів НГУ);

з навчальної дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка» за темою «Бій в урбанізованій місцевості» (до проведення заняття залучався т. в. о. заступника командира в/ч 3027);

з навчальної дисципліни «Службово-бойова діяльність підрозділів НГУ» за темою «Використання службових собак при виконанні службових (бойових) завдань підрозділами НГУ» (до проведення заняття залучався начальник кінологічної служби в/ч 3027);

з навчальної дисципліни «Управління повсякденною діяльністю підрозділів» за

темою «Порядок обліку та видачі стрілецької зброї і боеприпасів» (до проведення заняття залучався начальник відділення озброєння секції озброєння та техніки (технічної частини) Північного Київського ТУ);

з навчальної дисципліни «Інженерна підготовка» за темою «Вибухові речовини. детонуючого шнура» (до проведення заняття залучалися начальник навчального відділу підготовки фахівців інженерної служби навчально-бойового центру підготовки до спеціальних дій та старший інструктор навчального відділу підготовки фахівців інженерної служби навчально-бойового центру підготовки до спеціальних дій Міжнародного міжвідомчого багатoproфільного центру підготовки підрозділів НГУ);

з навчальної дисципліни «Стрілецька зброя та вогнева підготовка» за темою «Основи дисципліни «Стрілецька зброя та вогнева підготовка»» (до проведення заняття залучався Герой України молодший лейтенант Д. Фінашин);

з навчальної дисципліни «Стрілецька зброя та вогнева підготовка» за темою «Озброєння бойового модуля БТР-3Е (БТР-4) та система управління вогнем» (до проведення заняття залучався начальник служби озброєння технічної частини в/ч 3066);

з навчальної дисципліни «Бойове застосування озброєння», тема «Призначення, загальна будова, робота частин та механізмів, порядок неповного розбирання та складання після неповного розбирання, порядок обслуговування новітніх зразків зброї AR-15 (США), кулемет FN Minimi (Бельгія), пістолет Sigsauer (Німеччина)» (до проведення заняття залучався інструктор з вогневої підготовки управління державної служби охорони України);

з навчальної дисципліни «Бойове застосування озброєння» за темою «Призначення, загальна будова, робота частин та механізмів, порядок неповного розбирання та складання після неповного розбирання, порядок обслуговування новітніх зразків зброї AR-15 (США), UAR-15 (Україна), UAR-008 (Україна)» (до проведення заняття залучався інструктор з вогневої підготовки в/ч 3057);

з навчальної дисципліни «Основи військового управління (у тому числі штабні процедури НАТО)» за темою «Процедура управління військами (TLP)» (до проведення заняття залучався начальник секції імітаційного моделювання Міжнародного міжвідомчого багатoproфільного центру підготовки підрозділів НГУ);

з навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовки» за темою «Спеціальна фізична підготовка в умовах ведення бойових дій» (до проведення заняття залучався президент всеукраїнської федерації «ВІН ЧУН» М. Бойко).

26 та 27 вересня 2023 року у КІ НГУ було проведені інструкторсько-методичні заняття офіцером в/ч 3029 з курсантами 4-го року навчання і НПП. Метою заняття було передати досвід ведення бойових дій для впровадження його у підготовку майбутніх офіцерів та відповісти на актуальні питання. Під час занять було обговорено наступні теми за напрямками:

тактика, тактико-спеціальна підготовка – «Характеристика ведення штурмових дій противником. Сильні та слабкі сторони, способи ефективної протидії»;

вогнева підготовка – «Необхідні теоретичні знання та практичні вміння з вогневої підготовки, які повинен володіти командир підрозділу»;

інженерна підготовка – «Фортифікаційне обладнання позицій з урахуванням бойового досвіду підрозділів, що ведуть бойові дії (влаштування нестандартних укриттів для о/с, лисячі нори, лежаки, протиосколкові накриття)»;

розвідка – «Порядок організації та ведення розвідки, доступні способи розвідки в підрозділах, що не мають власних розвідувальних органів (взвод, рота)»;

застосування БПЛА – «Використання БПЛА підрозділами НГУ під час ведення наступальних (штурмових) дій»;

медична підготовка – «Надання домедичної допомоги в бойових (секторах обстрілу та укриття) і небойових умовах».

Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. У 2023 році після успішного проходження ліцензування сформовано нові освітні програми, у зміст яких запроваджено курси професійної військової освіти тактичного рівнів. Усі освітньо-професійні програми погоджені з Міністерством оборони України. Значна увага приділялась формуванню освітньої програми «Управління підрозділами оперативного призначення НГУ» спеціальності 253 Військове управління (за видами збройних сил), яка на відмінну від інших передбачає реалізацію таких освітніх компонентів як «Застосування БПЛА та БАК підрозділами оперативного призначення», «Артилерійське озброєння підрозділів оперативного призначення» тощо. На програму отримано рецензії командирів в/ч оперативного призначення.

Серед процедур і заходів системи внутрішнього забезпечення якості відповідно до пункту два частини другої

статті 16 Закону України «Про вищу освіту» [13, ст. 16] важливе значення має здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм. Пропонувати зміни до освітніх програм та освітніх компонентів можуть чотири групи стейкхолдерів: здобувачі вищої освіти за освітніми програмами, випускники за освітніми програмами, представники роботодавців (замовників), представники академічної спільноти (науково-педагогічні працівники) [12]. Серед стейкхолдерів освітніх програм КІ НГУ є учасники бойових дій. Враховуючи зазначене, у червні 2023 року гарантими діючих освітніх програм на засіданні вченої ради були запропоновані проекти освітніх програм у новій редакції з урахуванням наданих пропозицій стейкхолдерами.

За результатами вивчення бойового досвіду у 2022-2023 навчальному році в освітній процес шляхом оновлення навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів впроваджено:

у дисципліну «Тактико-спеціальна підготовка» питання щодо застосування програмного забезпечення «Кропива», її переваги, призначення та можливості; види спорядження (універсальні, різних видів бою та інших конкретних ситуацій), їх підбір для різних умов службово-бойової діяльності; розкриття змісту протоколу «March» – особливості дій військовослужбовців у різних умовах надання домедичної допомоги; кейси реалізації комплексу знань, умінь навичок групою військовослужбовців в умовах наближених до бойових (поєднання тактики, фізичної підготовки та медицини; забезпечення мінної безпеки та надання домедичної допомоги при мінно-вибухових травмах; використання програмного забезпечення «Кропива» та даних аеророзвідки для орієнтування на місцевості та визначення маршруту руху); порядок дій малих бойових груп при веденні бойових дій в місті, під час штурму будівлі, автомобіля, автобуса, особливості застосування бойових порядків під час виконання завдань; рекомендації щодо ефективної протидії тактиці дій підрозділів приватної військової компанії «вагнер» (широкого застосування штурмових загонів); інструкцію з організації та несення служби на блокпостах під час правового режиму воєнного стану;

у дисципліну «Спеціальна розвідка» питання щодо застосування сучасних технічних засобів спорядження у реалізації відомих способів розвідки; застосування різноманітного програмного забезпечення в управлінні БПЛА: їх переваги та недоліки;

використання збройними силами російської федерації імітаторів повітряних цілей: яку небезпеку вони представляють силам та засобам ППО України та як їм протидіяти; використання збройними силами російської федерації під час широкомасштабної агресії розвідувально-ударних БпЛА тактичного рівня; методичні рекомендації підрозділам щодо боротьби з БпЛА іранського виробництва «SHANED-136» («ГЕРАНЬ-2»);

у дисципліну «Бойове забезпечення» «Методичні рекомендації з інженерного захисту будівель, споруд та дахів об'єктів критичної інфраструктури та Методичні рекомендації інженерного захисту елементів об'єктів критичної структури України від ураження засобами повітряного нападу противника (критичні елементи газотранспортної системи України);

у дисципліну «Загальна тактика» використання книги Крістофера Ларсена «Тактика бойової піхоти для малих підрозділів»; «Довідник резервіста»; «Методичні рекомендації «Організація, управління та вдосконалення системи вогню в сучасних умовах»»;

у дисципліну «Основи військового управління (у тому числі штабні процедури НАТО)» «Методичні рекомендації роботи штабного офіцера тактичної ланки»; «Методичні рекомендації з планування та організації бою за стандартами НАТО (штаб бригади (батальйону) та їх рівних);

у дисципліну «Службово-бойова діяльність підрозділів» «Інструкцію з організації та несення служби на блокпостах під час правового режиму воєнного стану»; тощо.

Інформаційне забезпечення освітнього процесу. Інформаційне забезпечення освітнього процесу полягає в створенні інфраструктури та забезпеченні доступу до різноманітних джерел інформації. Актуальним стає використання навчальної та методичної літератури, сформованої учасниками бойових дій.

У КІ НГУ було впроваджено в освітній процес систему управління навчанням «MOODLE», що забезпечує доступ до всіх складових комплексів методичного забезпечення навчальних дисциплін. Також на базі «MOODLE» було створено дві електронні бібліотеки. Їх фонд налічує більше ніж 750 електронних джерел, зокрема, які відображають досвід ведення бойових дій.

За 2022-2023 навчальний рік отримано літературу також у друкованому вигляді від Головного управління НГУ та Іміджево-видавничого центру НГУ. Також у рамках співпраці з різними організаціями отрима-

но в дарунок навчальну літературу, з яких 190 екземплярів від громадської організації «Реформація» у рамках проєкту «Військо читає» [19].

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу. КІ НГУ замовлено для виготовлення «Тренажер вогневої та тактичної підготовки відділення оперативного призначення» для навчання та тренування в закритому приміщенні стрільців (одночасно на десяти напрямках), що дає можливість формувати навички стрільби без значних витрат боєприпасів.

В 2023 році для забезпечення освітнього процесу КІ НГУ сформовані заявки та додатково отримано пістолети Форт, штурмові та снайперські гвинтівки Форт і UAR, кулемети та гранатомети та інше озброєння.

Висновки і перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження обґрунтовано змістові складові вивчення та впровадження бойового досвіду як передумови формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності в освітньому процесі:

нормативно-правового – визначення процедури вивчення та впровадження бойового досвіду у нормативно-правових актах ВВНЗ;

кадрового – комплектування вакантних посад науково-педагогічних та педагогічних працівників військовослужбовцями, які брали участь у виконанні бойових (спеціальних) завдань; планування проходження стажування науково-педагогічними та педагогічними працівниками у районах виконання бойових (спеціальних) завдань з метою набуття бойового досвіду; проведення планових бінарних та додаткових занять до яких залучаються учасники бойових дій;

навчально-методичного – оновлення змісту діючих освітніх програм за результатами опитування стейкхолдерів, зокрема учасників бойових дій (за необхідності створення нових освітніх програм за більш актуальними спеціальностями); оновлення змісту навчально-методичного забезпечення за пропозиціями сформованими учасниками бойових дій;

інформаційного – використання навчальної та методичної літератури, сформованої учасниками бойових дій;

матеріально-технічного – отримання нових зразків озброєння, техніки, яке використовується в районах виконання бойових (спеціальних) завдань; розвиток тренажерної бази.

Подальші дослідження будуть присвячені експериментальній перевірці ефективності впровадження у процес підготовки майбутніх офіцерів вивчення та впровадження бойового досвіду як передумови формування у них готовності до службово-бойової діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Медвідь М.М., Ктіторов М.О., Медвідь Ю.І., Курбатов А.А., Пашинський А.В., Криворучко В.О. Врахування тенденцій воєнної політики України в організації освітнього процесу вищого військового навчального закладу. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 2022. Вип. 4. С. 29–37.
2. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>.
3. Медвідь М.М., Гавришук М.М. Обґрунтування необхідності здійснення досліджень щодо формування загальних компетентностей майбутніх офіцерів Національної гвардії України в процесі професійної підготовки. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*, 2023. Вип. 2(54). С. 5–8.
4. Медвідь М.М., Бірюков О.І., Ніконенко А.М., Задорожний К.А., Повар О.В., Магмет Т.М. Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування у майбутніх офіцерів здатності до застосування штатного озброєння підрозділу. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 2023. Вип. 2. С. 39–48.
5. Семенов М.В., Турський О.Ю. Обґрунтування необхідності здійснення досліджень щодо формування здатності майбутніх офіцерів здійснювати інженерне забезпечення підрозділу НГУ у процесі професійної підготовки. *Вісник науки та освіти*, 2023. № 6(12). С. 600–609.
6. Шевченко Т. І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє. Зібрання творів: У 6 т. Київ, 2003. Т. 1: Поезія 1837–1847. С. 348–354.
7. Американські військові використовують уроки війни в Україні. *Голос Америки*, 16.04.2022. URL: <http://surl.li/lxnrj> (дата звернення: 12.10.2023).
8. Яковенко Є.С., Белай С.В., Волков І.М. Запровадження бойового досвіду в освітній процес Національної академії Національної гвардії України під час вивчення загальновійськових дисциплін. *Честь і закон*, 2022. № 4(83). С. 144–148.
9. Карпенко, А. Інноваційний досвід та його впровадження в освітній процес. *Дидактика. Упровадження інновацій як чинник єдності педагогічної теорії та освітньої практики*, 2013. № 13. С. 404–408.
10. Доктрина з вивчення та впровадження досвіду у Збройних Силах України: затв. Генеральним штабом ЗСУ від 03.07.2020 р. № 1928/НВГШ. 28 с.
11. Про затвердження Інструкції з вивчення та впровадження досвіду виконання бойових (спеціальних) завдань НГУ під час відсічі збройної агресії: наказ Командувача НГУ від 10.11.2022 № 390. 19 с.
12. Медвідь М.М., Ктіторов М.О., Медвідь Ю.І., Поляков В.Ю., Гавришук М.М., Вишневецька Я.А. Залужність розвитку системи внутрішньої забезпечення якості від впровадження досвіду практичної діяльності в освітній процес закладу вищої освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 2023. Вип. 1. С. 13–19.
13. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://surl.li/jhtp> (дата звернення: 12.10.2023).
14. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187. URL: <http://surl.li/guki> (дата звернення: 12.10.2023).
15. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості у Київському інституті Національної гвардії України від 06.10.2023 р. URL: <http://surl.li/mcajx> (дата звернення: 12.10.2023).
16. Про затвердження Інструкції про порядок організації і проведення військового стажування (практики) слухачів та курсантів Національної академії Національної гвардії України: наказ командувача Національної гвардії України від 17.09.2018 № 563.
17. Зуб О.В., Таймасов Ю.С., Турчинов А.В., Алфімова Л.Д., Пальчик О.О. Бінарні заняття з дисциплін природничого циклу як інтеграційна форма підготовки майбутніх офіцерів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 2021. № 1(1). С. 134–145.
18. Ананченко Ю.М., Вороніна Н.К., Скороходова Л.І. Бінарне заняття як форма реалізації міждисциплінарних зв'язків у процесі підготовки студентів в умовах закладу фахової передвищої освіти: з досвіду машинобудівного коледжу сумського державного університету. *Фізико-математична освіта*, 2020. Вип. 3 (1). С. 19–24.
19. Програма «Військо читає». URL: <https://format.ua/catalog/vijsko-chitae> (дата звернення: 12.10.2023).

References

1. Medvid, M., Ktitorov, M., Medvid, Yu., Kurbatov, A., Pashynskiy, A., & Kryvoruchko, V. (2022). Taking into account the trends of the military policy of Ukraine in the organization of the educational process of the higher military educational institution. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series Pedagogical Sciences*, 4: 29–37 [in Ukr.].
2. On the National Guard of Ukraine: Law of Ukraine dated March 13, 2014, No. 876-VI. Retrieved 12.10.2023, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> [in Ukr.].
3. Medvid M., & Havryshchuk M. (2023). Justification for the need to conduct research on the formation of general competencies of future officers in the process of professional training in the national guard of Ukraine. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Military-Special Sciences*, 2 (54): 5–8 [in Ukr.].
4. Medvid, M., Biriukov, O., Nikonenko, A., Zadorozhnyi, K., Povar, O., & Magmet, T. (2023). Experimental verification the effectiveness of pedagogical conditions of formation in future officers the ability to use of standard weapons of the unit. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series Pedagogical Sciences*, 2: 39–48 [in Ukr.].
5. Semenov, M., & Turskyi, O. (2023). Substantiation of the need for research on the formation of the ability of future officers to provide engineering support to the NGU unit in the process of professional training. *Bulletin of Science and Education*, 6(12): 600–609 [in Ukr.].
6. Shevchenko T. (2003). To the dead, the living, and the unborn compatriot in Ukraine and not in Ukraine my friendly message. Collected works: In 6 vol. Volume 1: Poetry 1837–1847 (PP. 348–354) [in Ukr.].
7. The US military uses the lessons of the war in Ukraine. *Voice of America*, 16.04.2022. Retrieved 12.10.2023, from <http://surl.li/lxnrj> [in Ukr.].

8. Yakovenko, Ye.S., Bielai, S.V., Volkov, I.M. (2022). Implementation of combat experience in the educational process of the National Academy of the National Guard of Ukraine during the study of combined military disciplines. *Honor and law*, 4: 144–148 [in Ukr.].
9. Karpenko, A. (2013). Innovative experience and its implementation in the educational process. *Didaskal*, 13: 404–408 [in Ukr.].
10. Doctrine for the study and implementation of experience in the Armed Forces of Ukraine. General Staff of the Armed Forces dated July 3, 2020 No. 1928/NVGSH. 28 p. [in Ukr.].
11. On the approval of the Instructions for the study and implementation of the experience of performing combat (special) tasks of the NGU during the repulsion of armed aggression: order of the Commander of the NGU dated November 10, 2022 No. 390. 19 p. [in Ukr.].
12. Medvid, M., Ktitorov, M., Medvid, Yu., Poliakov, V., Havryshchuk, M., & Vyshnevskaya, Y. (2023). Dependence of the development of the internal quality assurance system on the implementation of the experience of practical activities in the educational process of the institution of higher education. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series Pedagogical Sciences*, 1: 13–19 [in Ukr.].
13. On higher education: Law of Ukraine dated July 1, 2014 No. 1556-VII. Retrieved 12.10.2023, from <http://surl.li/jhtp> [in Ukr.].
14. On the approval of the Licensing conditions for conducting educational activities: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 30, 2015 No. 1187. Retrieved 12.10.2023, from <http://surl.li/ruki> [in Ukr.].
15. Regulations on the internal quality assurance system at the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine of 06.10.2023. Retrieved 12.10.2023, from <http://surl.li/mcajx> [in Ukr.].
16. On Approval of the Instruction on the Procedure for Organizing and Conducting Military Internships (Practical Training) for Students and Cadets of the National Academy of the National Guard of Ukraine: Order of the Commander of the National Guard of Ukraine of 17.09.2018 No. 563 [in Ukr.].
17. Zub O., Taimasov Y., Turchynov A., Alfimova L., & Palchyk O. (2021). Binary classes in natural science disciplines as an integrative form of training future officers. *Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical sciences*, 1(1):134–145 [in Ukr.].
18. Ananchenko Y., Voronina N., & Skorokhodova L. (2020). Binary class as a form of implementation of interdisciplinary relations in the process of training students in the conditions of a professional higher education institution: from the experience of the College of Mechanical Engineering of Sumy State University. *Physical and mathematical education*, 3(1): 19–24 [in Ukr.].
19. Program "The Army Reads". Retrieved 12.10.2023, from <https://format.ua/catalog/vijsko-chitae> [in Ukr.].

MEDVID Mykhailo

Doctor of Sciences in Economic, Professor, Deputy Head of Educational and Methodological Work,
Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

KRYVORUCHKO Vitalii

Chief of Course 2 of Faculty Providing of State Security,
Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

KURBATOV Artem

Teacher of the Department of Tactics and Tactical Special Training,
Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

HAVRYSHCHUK Mykhailo

Head of the Internal Quality Assurance Department of the Educational Process,
Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

NIKONENKO Andrii

Fire Training Instructor – Head of the Shooting Range,
Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

SEMENOV Mykola

Acting Teacher of the Department of Combat and Logistics Support,
Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

THE STUDY AND IMPLEMENTATION OF COMBAT EXPERIENCE AS A PREREQUISITE FOR THE FORMATION OF THE READINESS OF FUTURE OFFICERS FOR SERVICE AND COMBAT ACTIVITIES

Summary. The invasion of Ukraine in 2022 by the Russian Federation (which is part of the Russian-Ukrainian war unleashed by the Russian Federation in 2014) significantly affects changes in the organization of the educational process of a higher military educational institution. Today, the military units of the National Guard of Ukraine perform functions that are atypical for peacetime, in particular: participation in the implementation of martial law measures, participation in the implementation of territorial defense tasks. The changes draw the attention of the organizers of the educational process of a higher military educational institution to review the achievement of programmatic learning outcomes for future officers. The above is a practical problem, which is the need to create new pedagogical conditions for the formation of the future officer's readiness for service and combat activities and the main one is the study and implementation of combat experience in the educational process.

Methods: analysis and synthesis.

Results. Based on the results of the study, the structure of the pedagogical condition for the formation of future officers' readiness for service and combat activities "study and implementation of combat experience" is substantiated.

Originality. The structure of the pedagogical condition for the formation of future officers' readiness for service-combat activity "study and implementation of combat experience" is described by the components of the educational process:

regulatory and legal – determination of the procedure for studying and implementing combat experience in the normative legal acts of the military educational institution;
personnel – filling vacant positions of scientific and pedagogical and teaching staff with servicemen who participated in combat (special) missions; planning internships for scientific and pedagogical and teaching staff in

areas of combat (special) missions to gain combat experience; conducting planned binary and additional classes involving combatants;

educational and methodological – updating the content of existing educational programs based on the results of a survey of stakeholders, including combatants (if necessary, creating new educational programs in more relevant specialties); updating the content of educational and methodological support based on proposals made by combatants;

informational – use of educational and methodological literature created by combatants;

material and technical – obtaining new models of weapons and equipment used in the areas of combat (special) missions; development of the training base.

The article considers the implementation of a certain pedagogical condition by its structure in the educational process on the example of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine.

Keywords: *educational process; pedagogical conditions; readiness; future officers; cadets; combat experience; higher military educational institution; Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine.*

*Одержано редакцією 15.10.2023
Прийнято до публікації 28.10.2023*